

ՀԱՄԱՐԱԳԵՏ ԳՈՂՆ ՈՒ ՄԻԱՄԻՏ ԹԱԳԱՎՈՐԸ / Հայ ժողովրդական հեքիաթներ, Հատոր VIII / Գուգարք (Լոռի), Լոռու բարձրագույն (խոսվածք)

Մարթի մինը շատ գող ա ըլլւմ: Դա որ շատ գողութիւն ա անըմ, թաքավորի ունեցվածքը որ շատ գողանըմ ա, թաքավորը դրա աչքերը հանիլ ա տալի:

Բայց իրա սաղ ժամանակը էդ մարթը, թաքավորի ոսկու պահեստը պատելու ժամանակ, ուստի հետ պատի մէջ էն դայդի քար ա դնըմ, որ կարելի ա հանիլ ու հլեդ տեղը դնիլ: Դա ունենըմ ա իրա պէս ճարպիկ քվոր տղէք՝ էրկու հատ:

— Կանչըմ ա քվոր տղերանցը, թե.— Տղէք, էկէք ըստի, գնանք թաքավորի ոսկու պահեստը կտրենք:

— Բա ո՞նց կտրենք,— հարցնըմ են տղէքը:

Ասըմ ա.— Դուք ինձ տարէք, էս կգտնեն:

Տանըմ են ոսկու պահեստի կուշտը: Ձեռով ման ա գալի, քարը գդնըմ ա: Քարը հանըմ են, մտնըմ են, ոսկին գողանըմ: Մի քանի հետ թեկնց տանըմ են:

Թաքավորը մի քանի օր եղը տենըմ ա ոսկին գողացած, համա ոչ մի հետք, իգ-միգ չկա: Հնար չի գդնըմ, թե ոնց տարած կլեն: Թաքավորը դէս ա ընգնըմ, դէն ա ընգնըմ, հարց ու փորձ ա անըմ, քննըմ ա, համա հնար չի գդնըմ:

Իր ա իմաստուննին ասըմ են թե.— Էս ինչ քարը տեղահան արած ա, քոռին գդի, նա ըսպեց գող ա, նա կիմանա, թե ոնց գողացած կլեն ու ոնց կբռնեն էդ գողերին:

Թաքավորը կանչըմ ա գողին, ասըմ.— Ո՞նց կըլի էլած էս բանը, կարա՞ս հնար գդնես, թե ով տարած կըլի:

Քոռն ասըմ ա.— Մինչի կռանը էդ քարի տակ կպրի բոչկա դիր, գողերը կգան ոսկին տանելու, կընգնեն մէջը:

Քոռն իրա քվոր տղերանցը հլեդ կանչըմ ա:

Սրանց ասըմ ա.— Բերէք ձեր հորը կպրի բոչկըմը դնենք, վրով գնանք, ոսկին հանենք:

Տղերանց խէլը կտրըմ ա, որ իրանց հորը հլեդ կհանեն:

Հորը տանըմ են բոչկըմը դնըմ, վրովը գնըմ են, ոսկին հանըմ: Հլիվորին ձքըմ են, ձքըմ, կարըմ չեն հանեն:

Քոռն ասըմ ա.— Պառավ մարթ ա, բերէք գլուխը կտրենք, թաքավորը ճնանչիլ չի, թե ով ա:

Գլուխը հանըմ են, էդ մարթին թողըմ կպրըմը թաղված:

Ռավոդը գալիս են տենըմ պատը քանդած ա, ոսկին՝ տարած, մի անգլուխ մարթ էլ բոչկըմը:

Դէս են տալի, դէն են տալի, հլեդ իմանըմ չեն, թե ոնց էլած կըլի: Հլեդ քոռին կանչըմ են.— Այ քոռ, էս ո՞նց կըլի էլած:

Ասըմ ա.— Շատ հեշտ ա: Բերէք էդ անգլուխ մարթին տանենք ախպրի կշտին դնենք, ոնց ուզըմ ա ըլի, դրանց տերը կգա, լաց կըլի, կիմանանք ով ա:

Ու ըտեղից գնըմ ա քվոր տուն, ասըմ.— Այ քիրա, մարթիդ բերիլ տեն ախպրի կուշտը, քու էլ լացը գալ տի: Կուլեդ վեր կգձես, կկոտորես, լաց կլես, սիրտդ կհովացնես: Նրա վրա դրաուլ ստրաժնիկնի կլեն, որ հարցնեն, կասես՝ կուլես կոտորեց, ընդուր հըմա եմ լաց ըլլմ, քասիբ կնիկ եմ, մի կուլա ունէի, էն էլ կոտորեց:

Անգլուխ մարթին տանըմ են ախպրի կշտին դնըմ, ստրաժնիկնին էլ վրին դրաուլ են կաղնըմ:

Էդ մեռած մարթի կնիկը կուլեն վեր ա ունըմ, գնըմ ջուրը, կուլեն վեր ա գձըմ ու լաց ըլլմ:

Ստրաժնիկնին ձեռաց բռնըմ են ու բերըմ թաքավորի կուշտը:

Թաքավորը հարցնըմ ա.— Էդ մարթը քու ի՞նչն էր, որ լաց էլար:

— Հէջ մի բանս, կուլես վեր ընգավ, կոտրեց, ես էլ քասիբ կնիկ եմ, լաց էլա:

Թաքավորը կուլի հախը տալիս ա պառավին ու եղ դրգրմ:

Թագավորը դես ընկավ, դեն ընկավ, հլեղ քոռին կանչեց. — Այ քոռ, սրանով էլ բան չի դուս էկավ, բա ի՞նչ անենք, ի՞նչ չանենք:

— Թաքավորն ապրած կենա, անգլուխ մարթին ստրաժնիկներին տուր տանեն սարի գլուխը:

Ստրաժնիկնին մտիկ կանեն, ով գնա մեռելը տանելու, ուրեմը ոսկին նա ա տարել:

Մեռելը տանում են սարի գլուխը, ստրաժնիկնին դրառւլ են կաղնում:

Քոռը քվոր տղերանցը ասում ա. — Տղեք, գնացեք ստրաժնիկների կուշտը, իշի քուռակը տանը թողեք: Մըքիչ քարթու գինի էլ վի կալեք, ըիգունը ստրաժնիկներին խմացրեք, ասեք. «Քասիբ տղեք ենք, թողեք քշերը ձեր կրակի կշտին մնանք»: Ստրաժնիկնին քնեն թե չէ, մեռելը իշի վրա կապեք, էշը քուռակի հըմա կգնա տուն,— տանն էլ թամբահ ա անում, որ թաղեն,— ու ռավողը լաց էլեք, ասեք. «Էշը կորել ա»: Դուք իշի հըմա լաց կլեք, ստրաժնիկնին՝ մեռելի:

Թիենց էլ անում են: Թաքավորը ստրաժնիկներին կանչում ա, քննում, համա ոչ մի բան էլ չեն գդնում: Դե ինչ տեին գդնիլ, գողութին անողն էլ ա մի մարդ, էղ գործողութիննին էլ: